

Županijsko natjecanje iz povijesti

12. ožujka 2025. 1. kategorija: VII. (sedmi) razred

Zaporka:

(peteroznamenasti broj i riječ)

Broj bodova:

65

%

Upute natjecateljima

- 1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavate ga 90 minuta.**
- Prije rješavanja ispita trebate pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
- Nakon što ispunite listić sa zaporkom, spremite ga u omotnicu.
- Zaporku s listića prepisite na prvu stranicu ispita.
- Pažljivo pročitajte ispitne zadatke i upute u zadatku.
- Rješenja upisujte na predviđena mjesta u ispitu. Ispit pišite plavom ili crnom kemijskom olovkom.
- Ispit pišite isključivo pisanim, ne tiskanim slovima. Pišite čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
- Osobna imena i prezimena te geografska imena pišite izvorno prema udžbenicima koje je odobrio MZOM u školskoj godini 2024./2025.
- 9. Koristite se papirom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu više nije dopušteno prepravljati. Odgovori se u konceptu ne vrednuju.**
- Nakon završetka pisanja ispit predajte članu Županijskoga povjerenstva.
- Nakon objave privremene ljestvice poretka imate pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo vam uspjeh na natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

- _____ (predsjednik Županijskog povjerenstva)
- _____ (član Županijskog povjerenstva)
- _____ (član Županijskog povjerenstva)

1. Potpisivanjem Ugarsko-hrvatske nagodbe neki su politički akteri bili zadovoljni, dok drugi nisu. Zadovoljni su bili unionisti, predvođeni banom Levinom Rauchom, i njihovi pristaše u Hrvatskom saboru, dok je nezadovoljstvo izrazio dio pravaša podigavši bunu u Rakovici pokraj Slunja.

Na praznu crtu pored navedene tvrdnje povezane s Rakovičkom bunom napišite UZROK ili POSLJEDICA.

	4
--	---

- A) Stranka prava zabranjena: _____
 B) ukinut pravaški časopis: _____
 C) razočaranje položajem Hrvatske: _____
 D) Ante Starčević uhićen i zatvoren: _____

2. Pažljivo promotrite slike čiji su autori Eugene Delacroix i Gustave Courbet. Njih su dvojica obilježili određena umjetnička razdoblja.

Razvrstajte sljedeće pojmove u priloženu tablicu:

	2
--	---

Eugene Delacroix

Gustave Courbet

3. **Odredbama Hrvatsko-ugarske nagodbe hrvatski je jezik priznat kao službeni u Hrvatskoj, no kako je vrijeme odmicalo, Mađari su sve češće i izraženije kršili taj dio Nagodbe. To se posebno očitovalo 1883. godine, kada su Mađari na financijske i carinske uredbe u Hrvatskoj postavili grbove s dvojezičnim natpisima. Takvo je postupanje izazvalo je protumađarske neredne.**

Zaokružite slova ispred triju tvrdnji koje se odnose na posljedice protumađarskih nereda 1883. godine.

	3
--	---

- A) ban Ladislav Pejačević podnio je ostavku
- B) postavljeni su natpisi na hrvatskom jeziku
- C) uvedeno je izvanredno stanje
- D) sporni su natpisi uklonjeni
- E) novim je banom imenovan Ivan Mažuranić

4. **Hrvatski mislioci, znanstvenici i političari na različite su načine opisivali karakter hrvatskog društva. Pročitajte izjavu jednog od njih te odgovorite na postavljena pitanja.**

Mi Hrvati imamo dvije mane, iz kojih izvire sva naša narodna nesreća: mi svakome vjerujemo bez da premišljamo i lako zaboravljamo krivice koje nam drugi učine.

4.1. Navedite ime i prezime osobe kojoj pripada ova izjava. _____

	1
--	---

4.2. Navedite ime stranke kojoj je ova osoba pripadala. _____

	1
--	---

5. **Kronološki poredajte umjetničke stilove od najstarijeg do najmlađeg tako da zaokružite slovo ispred točnog odgovora:**

	1
--	---

- A) romantizam → impresionizam → realizam → secesija
- B) realizam → romantizam → secesija → impresionizam
- C) romantizam → realizam → impresionizam → secesija
- D) secesija → realizam → impresionizam → romantizam

6. Hrvatski narodni preporod imao je važnu ulogu u stvaranju moderne hrvatske nacije. Tada su nastale brojne kulturne i političke institucije. Neke od njih postoje i danas. Potražite ih na sljedećem popisu.

Zaokružite slovo ispred dvaju točnih odgovora.

	2
--	---

- A) Horvatsko-vugerska stranka
- B) Matica hrvatska
- C) Disertacija
- D) Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo
- E) Narodne novine

7. Ludwig van Beethoven obilježio je razdoblje romantizma u glazbi. Njegove su skladbe i danas rado slušane.

Kratko odgovorite na postavljena pitanja.

7.1. Kako još nazivamo Beethovenovu Treću simfoniju? _____

	1
--	---

7.2. Kako se naziva četvrti stavak Devete simfonije? _____

	1
--	---

7.3. Što četvrti stavak Devete simfonije predstavlja danas? _____

	1
--	---

8. Tijekom hrvatskog narodnog preporoda nastala su mnoga umjetnička djela kojima se i danas divimo – rado ih slušamo, čitamo i gledamo.

U priloženu tablicu na odgovarajuće mjesto upišite puno ime i prezime preporoditelja ili njegovo djelo.

	4
--	---

Preporoditelj	Djelo
	Smrt Smail-age Čengića
Vatroslav Lisinski	
	Još Horvatska ni propala
Matija Mažuranić	

9. Uz izume automobila i zrakoplova, ubrzan napredak doživljava i željeznica. Mreža željezničkih pruga ubrzano se širi, a vlakovi postižu brzinu od 100 kilometara na sat. Izgrađene su i prve transkontinentalne pruge.

Odgovorite na pitanja.

9. 1. U kojoj je državi izgrađena prva transkontinentalna željeznička pruga?

	1
--	---

9. 2. Što je povezala ?

	1
--	---

9. 3. Kako se naziva najduža željeznička pruga na svijetu?

	1
--	---

10. Pažljivo promotrite sljedeću sliku, pročitatite tekst ispod slike te potražite tri pogreške. Ispišite pogreške u priloženu tablicu i ispravite ih.

	2
--	---

Slika je nastala kao svečani zastor Hrvatskog ilirskog kazališta u Zagrebu. Naslikao ju je Vlaho Livadić. Prikazuje vodeće osobe hrvatskog narodnog preporoda. Osoba koja sjedi, označena brojem 1, jest dubrovački književnik Ivan Gundulić. Brojem 2 označena je osoba koja predstavlja vodeću ličnost preporoda – Vatroslav Lisinski.

Pogreška	Točan odgovor

11. Ban Khuen je 1895. godine kralju Franji Josipu I. priredio svečani doček želeći mu prikazati napredak mađarskog dijela Monarhije. No dio zagrebačkih studenata odlučio je iskoristiti prisutnost kralja kako bi izrazili nezadovoljstvo Khuenovom upravom i posljedicama nagodbe s Ugarskom.

Pročitajte dio iskaza koji je pred sudom dao Ante Dabčević, jedan od sudionika spaljivanja mađarske zastave.

Predsj: Pripoviedajte mi što se dogodilo 15. i 16.?

3

Dabčević: Usred Zagreba, hrvatskog glavnog grada, vijaše se magjarska zastava. Svaki je oćutio, da se mora protiv toga prosvjedovati. Svi su to ćutjeli, što se je pokazalo tim, što nas je bilo 200 koje je ista misao pratila. (...) Po prostorijama sveučilišne zgrade razgovaralo se otome u pojedinim grupama, a napokon se predložilo da se zastava spali. Oduševljeno smo primili taj prijedlog i pošli smo pod zastavom mirno i dostojanstveno sa ćvrstom odlukom, da nikome o tome ne govorimo, već da mirno odemo, da izvršimo svoj posao, i da izrazimo svoje negodovanje. Tako smo došli na Jelaćićev trg. Ovdje smo spalili zastavu i poviknuli: „Živio hrvatski kralj! Slava Jelaćiću! Dolje Magjari!“ Zastava se je spalila i obraćena bila u prahu. A narod, koji je okolo stajao, znao je, što smo nakanili učiniti i što se radi, paće je odobravao taj ćin.

Predsj: To nije istina, da su se obradovali.

Dabčević: Jest, odobravao je narod jer nam je klicao: „Živjeli“, a kad smo se Ilicom vraćali, gospodje i gospodjice mahale su nam suncobrani i poljubce šiljali.

Zaokružite tri tvrdnje koje se odnose na iskaz sudionika spaljivanja mađarske zastave:

- A) sudionike je smetalo što se usred Zagreba vijorila austrijska zastava
- B) spaljivanje je planirano u prostorijama sveučilišne zgrade
- C) predsjedatelj suda vjerovao je Anti Dabčeviću da je narod odobravao taj ćin
- D) sudionici su svoj plan do kraja držali u tajnosti
- E) narod je odobravao taj ćin

12. Tijekom hrvatskog narodnog preporoda nastao je obićaj pisanja budnica, pjesama namijenjenih buđenju nacionalnih osjećaja širih slojeva, a taj se obićaj zadržao i u kasnijim razdobljima. Budnica *Ustani bane* nastala je vjerojatno 1906. godine, ali se ne zna toćno ni tko je autor stihova ni tko je autor glazbe. Pjesma se pjeva i dan-danas.

Na prazne crte napišite imena i prezimena dviju osoba koje se u pjesmi spominju.

2

13. U 19. stoljeću sve se više žena u Hrvatskoj aktivno uključuje u javni život. Pripadnicama plemićkih i građanskih obitelji obrazovanje je sve dostupnije te su svojim djelovanjem zaslužne za veću vidljivost žena u Hrvatskoj.

Spojite imena žena i djelatnost kojom su se bavile upisujući slova na crtice ispred zanimanja:

	2
--	---

A) Dragojla Jarnević	_____ operna pjevačica
B) Dora Pejačević	_____ učiteljica
C) Milka Trnina	_____ slikarica
D) Slava Raškaj	_____ skladateljica

14. Jakob i Wilhelm Grimm prikupili su, doradili i zapisali njemačke i francuske narodne priče za djecu. U početku priče nisu stekle popularnost među publikom. Stoga su ih braća dorađivala. Zašto?

	3
--	---

Zaokružite slovo ispred triju točnih odgovora.

- A) da bi bile popularnije
- B) kako bi ih manje ljudi čitalo
- C) da uklone motive nasilja
- D) da pruže podršku nastanku njemačke nacije
- E) da prestraše djecu

15. Napredak znanosti rezultirao je mnogim izumima koji su unaprijedili načine proizvodnje, promet i svakodnevni život.

U priloženu tablicu na odgovarajuće mjesto upišite puno ime i prezime izumitelja ili njegov izum.

	4
--	---

Izumitelj	Izum
	telegraf
Wilhelm Konrad Röntgen	
Rudolf Diesel	
	Motor za izmjeničnu struju

16. Hrvatski slikar Oton Iveković živio je i djelovao na prijelazu 19. u 20. stoljeće. Osobito je poznat po djelima nadahnutima nacionalnom poviješću.

Pažljivo promotrite ovo Ivekovićevo djelo i odgovorite na postavljena pitanja.

16.1. Rezultat kojeg je događaja prikazan na slici?

	1
--	---

16.2. Koje se godine dogodio prikazani događaj? _____

	1
--	---

16.3. Navedite ime i prezime glavnog aktera prikazanog događaja, na slici označenog brojem 1. _____

	1
--	---

16.4. Kojoj je političkoj stranci ta osoba pripadala?

	1
--	---

17. Ignaz Semmelweiss, liječnik iz Beča, došao je do dvaju najvažnijih otkrića u povijesti medicine kojima je spriječeno prenošenje bolesti s jednog pacijenta na drugog.

Zaokružite slovo ispred dvaju točnih odgovora.

	2
--	---

- A) cjepivo protiv velikih boginja
- B) pranje ruku
- C) upotreba anestetika
- D) upotreba sredstva za dezinfekciju
- E) uzročnik tuberkuloze

18. Od sklapanja Austro-ugarske nagodbe novouređena se država naziva Austro-Ugarska Monarhija. Kritičari i protivnici nazivali su je svakako – Ante Starčević Ugarsku je i Austriju nazvao „Dvije umišljotine“, a austrijski pisac Robert Musil od milja ju je nazivao Kakanijom. No oba su dijela imala službeni i neslužbeni naziv.

Pozorno pogledajte priloženi zemljovid te razvrstajte ova četiri pojma u priloženu tablicu.

„Kraljevine i zemlje zastupane u Carevinskom vijeću“; Translajtanija; Cislajtanija; „Zemlje krune sv. Stjepana“

4

	AUSTRIJSKI DIO MONARHIJE	UGARSKI DIO MONARHIJE
SLUŽBENI NAZIV		
NESLUŽBENI NAZIV		

19. Tijekom Bachova apsolutizma apsolutističku su politiku u hrvatskim zemljama provodili činovnici, pogrdno nazvani Bachovim husarima, dovedeni iz drugih zemalja monarhije. Neki od njih nisu došli dobrovoljno, već su jednostavno premješteni. Slovenski književnik Janez Trdina, koji je službovao u hrvatskim školama, opisao je ponašanje Bachovih husara u službi novog apsolutizma.

Pažljivo pročitajte njegovo svjedočanstvo te odgovorite na postavljena pitanja.

Žandari su imali strogi nalog da moraju sve svoje izvještaje pisati uvijek na njemačkom, a s gospodom i međusobno razgovarati samo njemački. Ali oni su ipak bar malo bili od koristi, brinući se za red i mir; doušnici su pak mislili samo na to kako bi čovjeku škodili, nakopali mu istragu i druge neprilike. Vukli su se neprestano iz gostionice u gostionicu, od krčme do krčme, prisluškivali razgovore ili goste uvlačili u političke rasprave da bi što prigovorili novoj vladi i njezinim naredbama. Što bi čuli prijavili bi revno policiji.

19.1. Kojim su se jezikom morali služiti žandari? _____

	1
--	---

19.2. S kojim su ciljem djelovali doušnici? _____

	1
--	---

19.3. Koju je dužnost obnašao Alexander Bach, čovjek nadređen spomenutim činovnicima? _____

	1
--	---

20. Pozorno pročitajte tekst i promotrite priloženu sliku.

Od kraja 19. stoljeća proizvodnja automobila u SAD-u bitno je napredovala, za što je ponajviše zaslužan inženjer Henry Ford nizom konstrukcijskih i dizajnerskih rješenja.

Odgovorite na sljedeća pitanja.

20.1. Kako je nazvan model sa slike koji je na tržište izašao 1908.?

	1
--	---

20.2. Koji je izum omogućilo razvoj automobilske industrije u SAD-u?

	1
--	---

21. Dvadesetogodišnje banovanje Khuena-Héderváryja obilježeno je snažnom i nasilnom mađarizacijom te sprječavanjem rada oporbenih stranaka. Cilj mu je bio pretvoriti Hrvatsku u običnu mađarsku pokrajinu, a kako bi što lakše upravljao Hrvatskom, podmićivanjem i pritiscima na svoju je stranu uspio pridobiti znatan dio hrvatskih političara. Pročitajte dva mišljenja o Khuenu-Héderváryju.

Mišljenje Franka Potočnjaka:

... danas u Hrvatskoj i Slavoniji vlada zločinačka banda, sastavljena od mađaronske stranke, kojoj je na čelu i koju vodi grof Dragutin Khuen, hulja i moralna propalica, koja je u banovini narod do krajnosti osiromašila, a inteligenciju demoralizirala.

Mišljenje Martina Polića:

Svako je uvjeren u to, da ova osamnaestogodišnja banova era ističe znamenitim događajima u političkom i kulturnom životu naroda i da će se u hrvatskoj povijesti dugo spominjati ban, komu je bilo suđeno, da u dugačkom nizu godina stvori ili pripomogne stvoriti vrlo važna politička i kulturna djela.

Zaokružite slovo ispred točnog odgovora.

21.1. Kakav stav prema Khuenu-Héderváryju ima Franko Potočnjak?

A) pozitivan B) neutralan C) negativan

	1
--	---

21.2. Kakav stav prema Khuenu-Héderváryju ima Martin Polić?

A) pozitivan B) neutralan C) negativan

	1
--	---

22. Tijekom 19. stoljeća napredovale su mnoge znanosti te su znanstvenici svojim radom olakšavali i poboljšavali svakidašnji život.

Povežite znanstvenika i njegov izum/otkriće tako da u lijevom stupcu, uz medicinu i kemiju, upišete broj koji odgovara znanstveniku te slovo koje odgovara izumu/otkriću.

Dvije osobe i dva izuma/otkrića su višak.

_____ medicina	1. Joseph Lister	A. dinamit
_____ kemija	2. Nikola Tesla	B. sterilizacija instrumenata
	3. Alfred Nobel	C. uzročnik kolere
	4. Maria Curie	D. teorija evolucije

	2
--	---

23. Hrvatsko-ugarskom nagodbom uređeni su odnosi Banske Hrvatske i Slavonije i Riječkog kotara s Ugarskom. Pročitajte članak 66., stavak 1. Nagodbe pa odgovorite na pitanja.

Članak 66.

U smislu prijašnjega paragrafa priznavaju se kao k teritoriju kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije spadajuće:

1. Sve ono zemljište, koje sada skupa s gradom i kotarom bakarskim spada k županiji riečkoj, s izuzećem grada i kotara riečkog, koji grad, luka i kotar sačinjavaju posebno s ugarskom krunom spojeno tielo (separatum sacrae regni coorona adnexum corpus), i glede kojega takova, posebne autonomije i na nju protežućih se zakonodavnih i upravnih odnošaja, imat će se putem odborskih razprava između sabora kraljevine Ugarske i sabora kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije i grada Rijeke obće sporazumljenje postići.

23.1. Koji naziv nosi ovaj dio Nagodbe? _____

	1
--	---

23.2. Koji je teritorij s ugarskom krunom spojeno tijelo? _____

	1
--	---

23.3. Tko odlučuje pod čijom će upravom biti teritorij Županije riečke?

Ispišite nazive iz izvora.

	1
--	---

24. U sljedećemu zadatku zaokružite slovo ispred točnoga povijesnog slijeda izuma.

- A) x-zrake → telefon → kinematograf → fotografski aparat
- B) fotografski aparat → x-zrake → kinematograf → telefon
- C) kinematograf → fotografski aparat → x-zrake → telefon
- D) fotografski aparat → telefon → kinematograf → x-zrake

	1
--	---

25. Pročitajte izvor:

Engleski pisac John Evelyn (1620. – 1706.) u svojem je dnevniku, među ostalim, opisao svoj posjet gospođi Graham u Bahshotu (rujan 1685.):

„Otišao sam posjetiti gospođu Graham [...]. Njezin najstariji sin bolovao je od velikih boginja, no oporavljao se, a ostala njezina djeca jurcala su oko oboljelog. Rekla je da ih namjerno pušta

blizu kako bi, dok su još mladi, preboljeli tu pogubnu bolest za koju je vjerovala da će ih prije ili kasnije ionako zadesiti te da je ovako najbolje. Naposljetku, nedavno sam se i sam, kod oboljelih iz svoje obitelji, uvjerio u muke te okrutne bolesti koju je spomenula.”

(Cartwright, Biddiss, *Bolest i povijest*, Naklada Ljevak, Zagreb, 2006. str. 91.)

Odgovorite na sljedeća dva pitanja rečenicama ili njihovim dijelovima iz povijesnog izvora.

25.1. Od koje je bolesti bolovao najstariji sin gospođe Graham?

	1
--	---

25.2. Zašto gospođa Graham ostalu djecu pušta kod oboljelog?

	1
--	---